ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2 (1894)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1892-1894), Περίοδος Α'

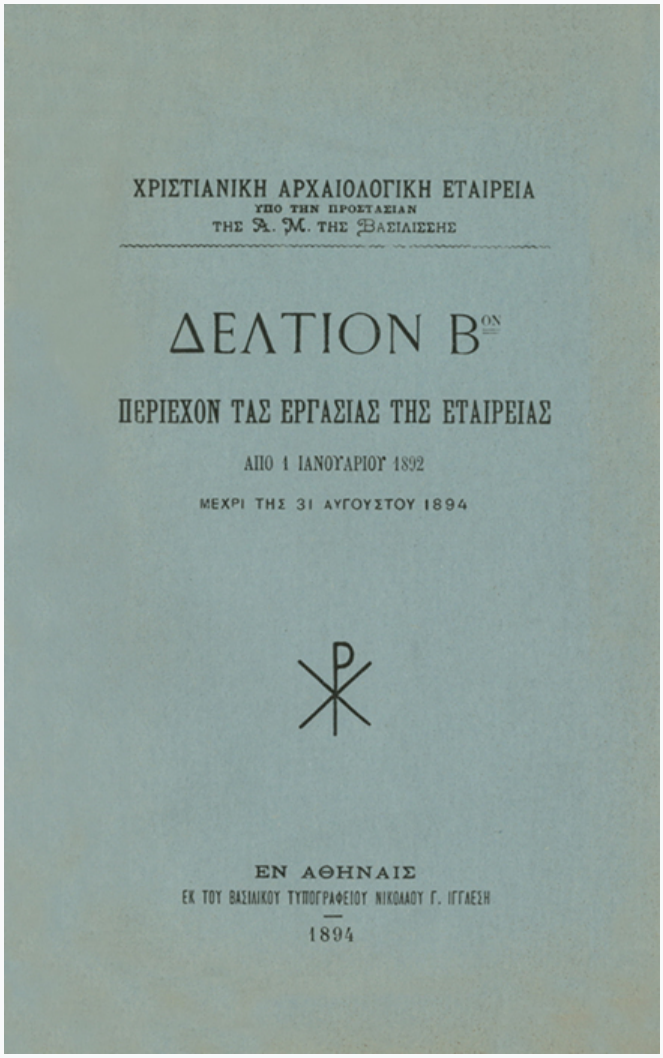
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ
ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ Β^ΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΑΠΟ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1892

ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1894

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΙΓΓΛΕΣΗ
1894

Εκθέσεις του αντιπροέδρου της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας προς το Δ. Συμβούλιον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας και της Αρχαιολογικής Εταιρείας (περί των μωσαϊκών της Μονής Δαφνίου)

Γ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ

doi: 10.12681/dchae.1518

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ Γ. (1894). Εκθέσεις του αντιπροέδρου της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας προς το Δ. Συμβούλιον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας και της Αρχαιολογικής Εταιρείας (περί των μωσαϊκών της Μονής Δαφνίου). *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, *2*, 65–79. https://doi.org/10.12681/dchae.1518

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 12/10/2024 11:29:30

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 12/10/2024 11:29:30

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Εκθέσεις του αντιπροέδρου της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας προς το Δ. Συμβούλιον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας και της Αρχαιολογικής Εταιρείας (περί των μωσαϊκών της Μονής Δαφνίου)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1892-1894), Περίοδος Α'• Σελ. 65-79

ΑΘΗΝΑ 1894

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE
e-Publishing

www.deltionchae.org

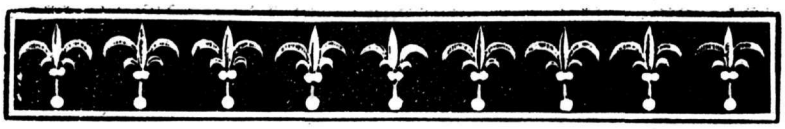

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις, 15 Μαρτίου 1894.

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι συνάδελφοι,

Ἐπὶ τῶν εἰς τὸ Δαφνὶ ἐνεργουμένων ἐπισκευῶν, φέρω τὰ ἑξῆς εἰς γνῶσιν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου.

Τὴν 7)19 Αὐγούστου 1893 ἔληξε τὸ συμβόλαιον τὸ ὑπογραφὲν δι' ἓν ἔτος ἐν Βενετίᾳ μεταξὺ τοῦ αὐτόθι προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Τυπάλδου Φορέστη ὡς ἀντιπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κ. Φραγκίσκου Νόβο ἀρχιμουσειωτοῦ (capo musaicista), ἀφορὸν εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου.

Τὰ κατὰ τὸ ἐνιαύσιον τοῦτο διάστημα ἐπισκευασθέντα εἶνε: ἐπὶ τοῦ θόλου ὁ γιγαντιαῖος *Παντοκράτωρ* τοῦ θόλου καὶ οἱ περὶ τὴν εἰκόνα ταύτην δεκαὲξ *Προφῆται*· καὶ ὑπὸ τὸν θόλον: τρεῖς *Ἅγιοι* ἡμίσωμοι ἐντὸς δίσκων κυκλοτερῶν, ἡ ἐξ ἑπτὰ προσώπων συγκειμένη ἐξαισία σύνθεσις τῆς *Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου*, καὶ τεμάχια *Κοσμήματος* εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τῶν παραθύρων. Πρὸς ταῦτα ὁ κ. Νόβο ἠδυνήθη διὰ προχείρου ἐργασίας νὰ συντηρήσῃ προσωρινῶς τρεῖς ὡραίας κεφαλάς, αἵτινες ἀπετέλουν μέρος καταστρα-

φείσης συνθέσεως παριστώσης τὴν *Ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου*.

Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ μετὰ τοῦ κ. Νόβο συμβολαίου, αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν ἐλλείψει πιστώσεως πρὸς ἐξακολούθησιν αὐτῶν. Εὐτυχῶς τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, κατὰ τὴν συνεδρίασιν αὐτοῦ τῆς 16 Σεπτεμβρίου 1893, ἀποδόσαν τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τοὺς λόγους οὓς διὰ δύο ἀναφορῶν μου πρὸς αὐτὸ ἀνέπτυξα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἐψήφισε πίστωσιν τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν μᾶλλον κατεπειγουσῶν ἐπισκευῶν, διώρισε δὲ τριμελῆ ἐπιτροπὴν εἰς ἣν ἀνετέθη ἡ φροντὶς τῆς ἐπιβλέψεως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας ταύτης.

Ὁ κ. Νόβο ἀπῆλθε προσωρινῶς δι' οἰκογενειακὰς ὑποθέσεις του εἰς Βενετίαν πρό τινων ἑβδομάδων, ἀφοῦ ἐπεράτωσε τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναλάβει κατὰ παραγγελίαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἥτις διὰ τὸ σωτήριον τοῦτο ἔργον της ἐδαπάνησε μέχρι τοῦδε δρ. 6,225.

Τὴν 20 τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἐπανέλαβεν ὁ κ. Νόβο τὰς ἐργασίας του εἰς τὸ Δαφνὶ, προέβη δὲ εὐθὺς εἰς τὴν πρόχειρον στερέωσιν μωσαϊκῶν τινων, ὧν ἡ κατάστασις ἦτο κρισιμωτάτη. Ὁ κ. Νόβο παρετήρησεν ὅτι κατὰ τὸ τεσσαρακονθήμερον διάστημα τῆς διακοπῆς τῶν ἔργων κατέπεσαν καὶ ἀπωλέσθησαν τινὲς ψηφίδες. Ἔσωσε δὲ διὰ προσωρινῆς στερεώσεως ἀπὸ ἐπικειμένην κατάπτωσιν τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ βήματι δύο ὡραίους Ἀγγέλους, καὶ ἐν τῷ κυρίως ἱερῷ τὰ λείψανα τῆς *Παναγίας μετὰ τοῦ παιδίου*. Τὸ 1882 ἐσώζετο ἀκόμη ἱκανὸν μέρος τοῦ τεχνικοῦ καὶ μεγαλοπρεπεστάτου τούτου μωσαϊκοῦ, τὸ ὁποῖον ὡς εἶχε τότε ἰχνογράφησε μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ὁ συνάδελφος ἡμῶν κ. Ἐμμανουὴλ Λαμπάκης.

Τὸ κύριον ἔργον τοῦ κ. Νόβο δαπάνη τῆς Ἀρχαιολογι-

κῆς Ἑταιρείας, ὑπῆρξεν ἡ τελεία ἐπισκευὴ δύο ἐξαισίων συνθέσεων, τῆς *Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου* καὶ τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου*. Ὅταν ὁ κ. Νόβο ἐπελείφθη τῆς ἐργασίας ταύτης, ὅπως καὶ τῆς προσωρινῆς στερεώσεως ἄλλων τινῶν μωσαϊκῶν, διέτρεχον ταῦτα τὸν ἔσχατον κίνδυνον καὶ προφανῶς ἤθελον καταστραφῆ ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς σεισμικῆς δονήσεως, ἥτις εἶχε συμβῆ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου. Καταφανὲς εἶνε μάλιστα ὅτι θὰ ἐπήρχετο τελεία ἡ καταστροφὴ τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου*, τοῦ ἀνεκτιμήτου τούτου ἀριστουργήματος. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἦτο ἐντελῶς ἑτοιμόρροπος, ἦτο δὲ οὕτως ἀπεσπασμένη ἀπὸ τὸ ὑπόχρισμά της, ὥστε εἰς τινα μέρη ἐχώρει ὄπισθεν αὐτῆς ὁλόκληρος ἡ χείρ.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω δύο συνθέσεων, ὁ κ. Νόβο ἐπεσκεύασε κατὰ τὴν τελευταίαν τετράμηνον ἐργασίαν του καί τινα μωσαϊκὰ κοσμήματα καὶ ἐπιγραφάς.

Τὸ σύνολον τῶν σωζομένων μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου, τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀκεραίων καὶ τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κατεστραμμένων λειψάνων, σκεπάζουσιν ἐπιφάνειαν μέτρων τετραγωνικῶν 191 περίπου. Ἐκ τούτων ὁ κ. Νόβο ἐπεσκεύασε μέχρι τοῦδε μέτρα τετραγωνικὰ 71 καὶ 80 ἑκατοστά. Μένουσιν ἑπομένως πρὸς ἐπισκευὴν μέτρα τετραγωνικὰ 119 περίπου. Ταῦτα τὰ ὑπολειπόμενα πρὸς ἐπισκευὴν μωσαϊκὰ παρουσιάζουσι τὰ πλεῖστα τὰς μεγαλειτέρας δυσκολίας εἰς τὴν ἐργασίαν, διότι εἶνε τοποθετημένα ἐπὶ κυρτῶν ἐπιφανειῶν, εἰς θόλους, ἡμισφαιρικὰ τρίγωνα, καὶ εἰς καμάρας ποικίλων διαστάσεων.

Ἀλλ' ἐκ τῶν ὑπολειπομένων πρὸς ἐπισκευὴν μωσαϊκῶν τούτων τινά, ἐκ τῶν ὡραιοτάτων, εὑρίσκονται εἰς τοιαύτην κρίσιμον κατάστασιν, ὥστε ἔργον προνοίας ἐπιβαλλόμενον εἶνε ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέρα ἐκτοίχισις αὐτῶν, ὅπως

κεῖνται ἐν ἀσφαλείᾳ μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τῆς ἐπισκευῆς αὐτῶν. Ἀλλ ἡ ἐργασία αὕτη τῆς ἐκτοιχίσεως εἶνε δυσχερεστάτη καὶ κρισιμωτάτη, μάλιστα εἰς τὰ ἐπὶ τῶν κυρτῶν ἐπιφανειῶν κείμενα μωσαϊκά. Μόνος εἰδικώτατος τεχνίτης ἅμα καὶ καλλιτέχνης, ὁποῖος παραδείγματος χάριν εἶνε ὁ κ. Νόβο, δύναται νὰ ἐπιχειρίσῃ τοῦτο μετὰ μεγίστης προσοχῆς, κεκτημένος ἄλλως δεδοκιμασμένην δεξιότητα καὶ ἐμπειρίαν. Καὶ αὐτὴ ἡ μετακίνησις τῶν ἐκτοιχισθέντων εἶνε πολὺ ἐπικίνδυνος.

Ἐν τούτοις τόσον κρίσιμος εἶνε ἡ κατάστασις τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου, ὥστε πρὶν ἀναχωρήσῃ εἰς Βενετίαν ὁ κ. Νόβο ἐθεώρησεν ἄφευκτον νὰ ἐκτοιχίσῃ τὴν σύνθεσιν τῆς *Προσκυνήσεως τῶν Μαγων*, συγκειμένην ἀπὸ ἓξ πρόσωπα. Ἡ καλλίστη αὕτη σύνθεσις ἦτο κατὰ μέγα μέρος ἀπεσπασμένη καὶ εἰς μεγάλον κίνδυνον καταπτώσεως καὶ καταστροφῆς. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ κ. Νόβο ἐξετοίχισε καὶ μίαν εἰκόνα Προφήτου, καὶ μίαν ἄλλην ἀκόμη εἰκόνα. Τὰ ἐκτοιχισθέντα ταῦτα μωσαϊκὰ ἔχουσιν ἔκτασιν ἐννέα τετραγωνικῶν μέτρων περίπου, ἐτοποθετήθησαν δὲ ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ ναῷ ἀνεγερθέντος ἰκριώματος, καὶ ἐσκεπάσθησαν διὰ βαμβακεροῦ ὑφάσματος.

Δυστυχῶς καὶ ἄλλα ὑπάρχουσιν εἰς Δαφνὶ ὡραιότατα μωσαϊκά, μὴ ἐκτοιχισθέντα, συνθέσεις κάλλισται τῶν ὁποίων δύναται διὰ παντὸς ν' ἀποστερήσῃ τὸ ἔθνος καὶ τὴν τέχνην μία ὁπωσοῦν ἰσχυρὰ σεισμικὴ δόνησις, ἐκ τῶν ὄχι σπανίων ἐνταῦθα.

Ἐκ τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου σᾶς ἀναφέρω τὰ ἑξῆς, τῶν ὁποίων ἡ ἐκτοίχισις καὶ ἡ ἐπισκευὴ φαίνεται μᾶλλον κατεπείγουσα. Εἶνε δὲ ταῦτα ὅλα ἀριστουργήματα μουσειωτικῆς ἁγιογραφίας: Τρεῖς συνθέσεις ὑπὸ τὸν κεντρικὸν θόλον: *ἡ τοῦ Χριστοῦ Βάπτισις*, ἀποτελουμένη ἀπὸ ἓξ

πρόσωπα, ἡ *τοῦ Χριστοῦ Μεταμόρφωσις*, ἀποτελουμένη ἐπίσης ἀπὸ ἓξ πρόσωπα, καὶ ἡ *τοῦ Χριστοῦ Γέννησις*, ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐννέα πρόσωπα. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἱεροῦ καὶ εἰς διάφορα τοῦ ναοῦ μέρη: ἡ *Παναγία μετὰ τοῦ Παιδίου*, ὁ *ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς* ἡμίσωμος καὶ διαστάσεων διπλῶν τοῦ φυσικοῦ μεγέθους, *Ἡ Βαϊφόρος*, ἡ *εἰς Ἅδου Κάθοδος*, πολλοὶ Ἀρχάγγελοι, Ἄγγελοι, Ἅγιοι, κοσμήματα καὶ ἐπιγραφαί.

Εὐτυχὴς περίπτωσις διὰ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις προσέλαβε, τῇ ὑποδείξει τοῦ ἐπιφανοῦς Νοβέλι διὰ τὰς ἐπισκευὰς τοῦ Δαφνίου τὸν ἔξοχον μουσειωτὴν καὶ ἐπισκευαστὴν τῶν Βυζαντιακῶν μωσαϊκῶν τῆς Ἰταλίας κ. Φραγκίσκον Νόβο. Ἡ μέχρι τοῦδε ἐργασία αὐτοῦ ὑπῆρξε τελεία, ἔλαβε δὲ βαθεῖαν γνῶσιν τῆς τεχνοτροπίας τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου, καὶ εἰς αὐτὸν τοῦ λοιποῦ ἀπόκειται νὰ συμπληρώσῃ τὸ λαμπρὸν ἔργον.

Αἱ συμπληρώσεις τῶν κενῶν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Νόβο ἐπισκευασθέντα εἰς Δαφνὶ μωσαϊκὰ, ἔγιναν αἱ πλεῖσται μὲ τὰ κατὰ καιροὺς καταπεσόντα ἀπὸ τὰς εἰκόνας τοῦ ναοῦ τούτου ψηφοθετήματα. Ἐξαντληθέντων ὅμως τούτων, αἱ συμπληρώσεις εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ* καὶ τῆς *Σταυρώσεως*, ἔγιναν διὰ ψηφοθετημάτων πανομοίων πρὸς τὰ τοῦ Δαφνίου, ἐπὶ τούτῳ κατασκευασθέντων εἰς τὸ ἐν Βενετίᾳ μουσειωτικὸν κατάστημα τοῦ Σαλβιάτι. Ὁ κ. Νόβο προβαίνει πάντοτε μετὰ μεγίστης περισκέψεως ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καὶ ἀσφαλείας εἰς τὰς συμπληρώσεις ταύτας, μόνον ὁσάκις σώζονται μέρη τοῦ μωσαϊκοῦ τοιαῦτα, ὥστε ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἐλλείποντος νὰ εἶνε καταφανής. Ἤδη ἐνεργεῖται ἡ ἐπίχρισις τῶν τοιχωμάτων διὰ χρώματος συναρμοζομένου μετὰ τῶν

μωσαϊκῶν. Τὴν ὀρθὴν ταύτην ἰδέαν εἶχεν ἐκφέρει ὁ κ. Δημήτριος Καμπούρογλους.

Ἄξιοι ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶνε ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Τρικούπης, καὶ τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἰδίᾳ δὲ οἱ κ. κ. Φιντικλῆς, Μυλωνᾶς καὶ Φίλιος, ἐπίσης καὶ ὁ γενικὸς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ μουσείων κ. Καββαδίας.

Ἐνεργὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν ἔργων ἔδειξε καὶ ὁ τέως ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργὸς κ. Ἀθανάσιος Εὐταξίας.

Ἀλλὰ δίκαιον εἶνε νὰ μνημονεύσω μεταξὺ τῶν σωτήρων τοῦ Δαφνίου καὶ τὸ ἡμέτερον συμβούλιον. Διότι ἐὰν, ἐλλείψει χρηματικῶν μέσων, ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἀνῆκον αὐτῇ μέρος εἰς τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ἔργον, δίκαιον εἶνε νὰ μὴ λησμονηθῇ ὅτι τὰ κατορθωθέντα κατὰ μέγα μέρος ὀφείλονται εἰς τὰς ἀξιολόγους δημοσιεύσεις καὶ τὰ ἔργα τῶν κ. κ. Δ. Γ. Καμπούρογλου, Γ. Λαμπάκη καὶ Ἐμμ. Λαμπάκη, μελῶν τοῦ συμβουλίου τούτου.

Ἤδη ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς ποσὸν δρ. 10,000 πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐπισκευῶν τοῦ Δαφνίου. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία δὲν θέλει μείνει ἀδιάφορος εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τόσων ἀριστοτεχνημάτων εἰς τὸ Δαφνὶ, ἃς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ σωθῶσι τοὐλάχιστον τὰ ὑπολειφθέντα λείψανα, ἀρκετὰ ὅπως προσθέσωσιν ἓν ἀνθέμιον περιπλέον εἰς τὸ διάδημα τῆς καλλιτεχνικῆς δόξης τοῦ ἔθνους μας. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖται δραστηρία ἐνέργεια ἐκ μέρους τῶν ἁρμοδίων, διότι καὶ ἡ παραμικροτέρα ἀναβολὴ δύναται νὰ γίνῃ πρόξενος ἀνεπανορθώτου ζημίας.

Δεχθῆτε, κτλ.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος

Γ. Τυπαλδος Κοζακης

Ἐν Αθήναις, 4 Ἰουνίου 1894

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι συνάδελφοι,

Τὴν 14 τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐπανῆλθεν ἐκ Βενετίας ὁ μουσειωτὴς κ. Νόβο, ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἐκτοίχισιν ὅλων τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου καὶ τὴν μεταφορὰν αὐτῶν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον. Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὸ μέτρον τοῦτο στνεπείᾳ τῶν σεισμῶν τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου. Αἱ ἐκ τῶν σεισμῶν τούτων ἐπελθοῦσαι ζημίαι εἰς τὸ Δαφνὶ, δὲν ἦσαν ἀληθῶς τοιαῦται ὥστε νὰ ὑπάρχῃ φόβος προσεχοῦς τελείας καταστροφῆς. Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Νόβο ἐπιδιορθωθέντων μωσαϊκῶν κάνὲν δὲν ἐβλάβη, ἐκτὸς εἰς σημεῖα τινὰ, ὅπου ὁ τοῖχος ἔπαθε μικρὰς σχισμάδας. Ἐπὶ τῶν ἀδιορθώτων ἀκόμη μωσαϊκῶν, ὀλίγαι ἔγιναν ζημίαι, χάρις εἰς τὴν πρόνοιαν τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει ὁ κ. Νόβο πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὅπως στερεώσῃ προσωρινῶς τὰ μᾶλλον κινδυνεύοντα. Τὸ μᾶλλον βλαμμένον μέρος τοῦ ναοῦ εἶναι ὁ Νάρθηξ, ὅπου κατέπεσεν καὶ μέρος τῆς καμάρας τῆς ὑψουμένης ὕπερθεν τῆς παραστάσεως τῶν *Εἰσοδίων* τῆς *Θεοτόκου* καὶ ἄλλης σχεδὸν διαρρυείσης εἰκόνος, ἐξ ἧς σώζονται μόνον δύο κεφαλαί. Πλὴν ἐν συνόλῳ ἡ κατάστασις τῶν ἀδιορθώτων εἰς τὸ Δαφνὶ μωσαϊκῶν εἶναι τόσον ἀκροσφαλὴς, ὥστε σπουδαῖαι καὶ ἀνεπανόρθωτοι ζημίαι δύνανται νὰ συμβοῦν ἐν περιπτώσει νέων ἰσχυρῶν σεισμικῶν δονήσεων. Διὰ τοῦτο ὀρθῶς ἐθεωρήθη ὡς πολὺ κατεπείγουσα ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέρα ἐκτοίχισις αὐτῶν καὶ ἡ εἰς ἀσφαλῆ τόπον προσωρινὴ κατάθεσίς των εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον. Πλὴν ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι δυσχερὴς καὶ λεπτή.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ μετ' ἀπερισκέπτου σπουδῆς. Ἡ ἐκτοίχισις παλαιῶν μωσαϊκῶν εἶνε ἔργον τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ εἰδικότητα. Τοῦ ἔργου τούτου προηγεῖται ἡ ἰχνογράφησις, ἥτις εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον μέτρον διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἐπιδιόρθωσιν τῶν μωσαϊκῶν. Διὰ ταῦτα ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ δοθῇ εἰς τὸν κ. Νόβο βοηθὸς μουσειωτὴς τῆς ἐκλογῆς του, ὅστις καὶ ἀναμένεται ἐκ Βενετίας, ἵνα κατορθωθῇ ἡ ἐκτοίχισις ἐντὸς χρόνου ὅσον τὸ δυνατὸν συντόμου.

Τὰ μωσαϊκὰ τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ἐκτοιχισθοῦν, κατέχουν ἐπιφάνειαν 120 περίπου τετραγωνικῶν μέτρων. Ἡ μεταφορὰ αὐτῶν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, δὲν σημαίνει τὴν ὁριστικὴν αὐτῶν ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπόσπασιν. Ἡ ἐπαναφορὰ αὐτῶν εἰς τὴν θέσιν των, ἐπιδιορθωμένων ἐπὶ νέου ὑποχρίσματος, σχετίζεται μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς στερεώσεως τοῦ ναοῦ, περὶ τῆς ὁποίας ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ γίνωσι τὰ δέοντα. Ἰδίως τὸ κρίσιμον μέρος τοῦ ναοῦ εἶνε οἱ τοῖχοι τῆς πρὸς τὴν αὐλὴν εἰσόδου, ἐφ' ὧν παρατηροῦνται σπουδαῖα ῥήγματα, στηρίζεται ἐν τούτοις ἐπ' αὐτῶν κατὰ μέγα μέρος ὁ κεντρικὸς θόλος.

Ἤδη ὁ κ. Νόβο ἐξετοίχισε τὴν εἰκόνα τῶν *Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου*, καὶ τὰς δύο κεφαλάς, αἵτινες εἶναι τὰ μόνα λείψανα ἄλλης διαρρυείσης ἐκεῖ παραστάσεως.

Δεχθῆτε, κτλ.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Γ. Τυπαλδος Κοζακης

Ἐν Ἀθήναις, 24 Ἰουνίου 1894

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι συνάδελφοι,

Καίτοι ὁ κ. Νόβο ἐργάζεται χωρὶς βοηθὸν εἰς τὴν ἐκτοίχισιν τῶν ἑτοιμορρόπων μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου, ὅμως χάρις εἰς τὸν ζῆλόν του καὶ τὴν εἰδικὴν δεξιότητά του, τὸ ἔργον τοῦτο ἐπροχώρησεν ἤδη ἀρκετὰ δι' ἐργασίας ἑνὸς καὶ ἡμίσεως περίπου μηνός. Περὶ τῆς ἐργασίας ταύτης δύναμαι νὰ σᾶς παράσχω τὰς ἑξῆς πληροφορίας.

Τὰ ἐκτοιχισθέντα μωσαϊκὰ εἶνε τὰ ἑξῆς:

Εἰς τὸν Νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Δαφνίου, ὑπεράνω τῶν παραθύρων πρὸς μεσημβρίαν, ὑπῆρχε μεγάλη εἰκών. Ὁ χρόνος καὶ οἱ τελευταῖοι σεισμοὶ ἀφῆκαν ὀλίγα λείψανα τῆς συνθέσεως ταύτης, ἥτις παριστᾷ τὸν ἅγιον Ἰωακεὶμ φέροντα εἰς τὰς χεῖράς του τὴν Μαρίαν εἰς τὸν ναόν. Τὰ λείψανα τῆς εἰκόνος ταύτης συνίστανται εἰς τρία μόνον πρόσωπα, ἤτοι τὸν ἅγιον Ἰωακεὶμ κρατοῦντα τὴν μικρὰν Μαρίαν καὶ τὴν ἁγίαν Ἄνναν.

Πρὸς δεξιὰ τῆς εἰκόνος ταύτης ὑπῆρχεν ἄλλη μεγάλη εἰκὼν ἐπὶ θολωτοῦ, παριστῶσα τὴν μικρὰν Μαρίαν, συνοδευομένην ὑπὸ τῶν γονέων της καὶ ὑπὸ ἑπτὰ θεραπαινίδων, αἱ ὁποῖαι κρατοῦν δᾴδας ἀναμμένας, καὶ παρουσιαζομένην εἰς τὸν Ἀρχιερέα. Εἰς τὸ μωσαϊκὸν τοῦτο λείπουσιν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἁγίου Ἰωακεὶμ, σχεδὸν ὅλον τὸ χρυσοῦν ἔδαφος καὶ τὸ κόσμημα τὸ περιβάλλον τὴν εἰκόνα ὡς εἶδος πλαισίου.

Ἐπίσης εἰς τὸν Νάρθηκα πρὸς βορρᾶν ὑπεράνω τῶν παραθύρων ὑπῆρχον λείψανα παραστάσεως ἐπὶ θολωτοῦ. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἔχει τὰς αὐτὰς διαστάσεις μὲ τὴν σύνθεσιν τὴν

παριστῶσαν τὸν ἅγιον Ἰωακεὶμ φέροντα τὴν Μαρίαν εἰς τὸν ναόν. Παριστᾷ δὲ τὸν Χριστὸν νίπτοντα τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων. Τῆς συνθέσεως ταύτης σώζονται μόνον τέσσαρες Ἀπόστολοι. Ἑνὸς τούτων λείπει ἡ κεφαλή. Ὅλα τὰ ἄλλα πρόσωπα κατέρρευσαν.

Πρὸς ἀριστερὰ τῆς εἰκόνος ταύτης ὑπῆρχεν εἰκὼν παριστῶσα τὸν *Δεῖπνον τὸν Μυστικόν*. Ἡ σύνθεσις αὕτη εἶνε τῶν αὐτῶν διαστάσεων καὶ τοῦ αὐτοῦ τύπου μὲ τὴν σύνθεσιν τὴν παριστῶσαν τὴν παρουσίασιν τῆς Μαρίας εἰς τὸν Ἀρχιερέα. Τῆς εἰκόνος ταύτης τοῦ *Δείπνου τοῦ Μυστικοῦ* σώζονται ὀλίγα λείψανα, ἤτοι ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰησοῦ σχεδὸν τελεία, τρεῖς Ἀπόστολοι καθήμενοι καὶ μέρος μικρὸν τοῦ περιβάλλοντος τὴν εἰκόνα κοσμήματος. Ὅλον τὸ ἄλλο μέρος κατέρρευσεν.

Ὅλα τὰ λείψανα ταῦτα τῶν μωσαϊκῶν, ὁ κ. Νόβο τὰ ἔπλυνε καὶ τὰ ἐκαθάρισεν, ἔπειτα τὰ ἰχνογράφησεν ἐπὶ χάρτου διαφανοῦς εἰς κλίμακα τοῦ δεκάτου τοῦ μεγέθους των, καὶ τὰ ἐχρωμάτισε κατὰ τὰ ἴδια αὐτῶν χρώματα, εἰς τρόπον ὥστε μὲ τὰ εἰκονογραφήματα ταῦτα δύναται νὰ κατορθωθῇ πάντοτε ἡ ἀναπαράστασις τῶν ἐν λόγῳ μωσαϊκῶν εἰς τὰς πραγματικὰς διαστάσεις των καὶ μὲ τὰ χρώματα αὐτῶν. Οὕτω καλῶς ἠσφαλισμένα τὰ ἀπετοίχισε καὶ τὰ κατέθεσεν ἐπὶ τραπεζῶν.

Ἤδη ὁ κ. Νόβο ἐργάζεται εἰς τὴν ἐκτοίχισιν τῆς εἰκόνος τῆς παριστώσης τὴν *Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου*, ἥτις εἶνε ἑτοιμόρροπος.

Ἡ σωστικὴ αὕτη ἐργασία γίνεται δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ὁ Γενικὸς Ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Καββαδίας εἶχεν ὀρθὴν ἰδέαν κατασκευάσας εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Μονῆς Δαφνίου αἴθουσαν ἐντὸς τῆς ὁποίας θέλουσι προσωρινῶς κα-

τατεθῆ τὰ ἐκτοιχιζόμενα μωσαϊκά. Οὕτως ἀπέφυγεν ἡ ἐφορεία τῶν ἀρχαιοτήτων τὰς μεγάλας δαπάνας τῆς μεταφορᾶς εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον καὶ τοὺς ἐκ ταύτης κινδύνους τῆς καταστροφῆς.

Ὀφείλω ἐν τούτοις νὰ σᾶς κάμω γνωστὸν, ὅτι ζήτημα σπουδαιότατον πρόκειται τὸ τῆς στερεώσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Δαφνίου, τοὐλάχιστον εἰς τὰ κυριώτατα καὶ χρισιμώτατα μέρη αὐτοῦ, ἰδίως εἰς τοὺς δύο τοίχους τῆς πύλης τῆς εἰσόδου, ἐφ' ὧν ἐν μέρει στηρίζεται ὁ κεντρικὸς θόλος. Περὶ τῶν ἔργων τούτων ὑπέβαλα ἐπανειλημμένως τὰς πλέον ἐπιμόνους παραστάσεις, διότι ἡ ἀναβολὴ αὐτῶν ἀποτελεῖ κίνδυνον μεγάλης καὶ ἀνεπανορθώτου καταστροφῆς.

Δεχθῆτε, κτλ.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Γ. Τυπαλδος Κοζακης

[Σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς 15 Μαρτίου 1894 τοῦ ἡμετέρου ἀντιπροέδρου ἀναφερόμενα περὶ τῆς ζητηθείσης παρεμβάσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας δημοσιεύομεν τὰς ἑξῆς ἐπιστολὰς τῆς 9 Αὐγούστου 1893, 13 Σεπτεμβρίου 1893 καὶ 16 Σεπτεμβρίου 1893].

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ἀριθ. πρωτ. — Ἐν Ἀθήναις 9 Αὐγούστου 1893.

Πρὸς τὸν Κύριον Φιντικλῆ, Καθηγητὴν, Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Κύριε Ἀντιπρόεδρε,

Ἐπειδὴ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἧς προΐστασθε, εἶνε ἐν γνώσει τῶν ἀφορόντων εἰς τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν λαμπρῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου, περιορίζομαι καὶ σᾶς ἐκθέτω συν-

τόμως περίπτωσίν τινα ἐνδιαφέρουσαν τὴν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν, ἐπίσης καὶ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν.

Γνωρίζετε, ὅτι τὰ μωσαϊκὰ τοῦ Δαφνίου, καὶ ἰδίως τὰ ὑπὸ τὸν θόλον ἀνεγνωρίσθησαν ἤδη ὑπὸ τῶν εὐρωπαίων καλλιτεχνῶν βυζαντινολόγων, ὡς ἔξοχα καὶ ἀνώτερα ἔργα ὅλων τῶν ἐν Ἰταλίᾳ βυζαντιακῶν μωσαϊκῶν.

Ἤδη ἔληξεν ἡ μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ μουσειωτοῦ κ. Νόβο σύμβασις, συνεπῶς διεκόπησαν αἱ ἐπιδιορθωτικαὶ αὐτοῦ ἐργασίαι, μένουσι δὲ ἀδιόρθωτα τὰ κάλλιστα τοῦ Δαφνίου μωσαϊκά, τὰ ὁποῖα εἶνε δυστυχῶς σχεδὸν ὅλα ἑτοιμόρροπα. Μία ἰσχυρὰ ὁπωσοῦν δόνησις σεισμοῦ, ὅπερ δὲν εἶνέ τι σπάνιον εἰς τὴν Ἀττικὴν, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἀνεπανορθώτους ζημίας εἰς τὰ καλλιτεχνήματα ταῦτα.

Τοιοῦτον δυστύχημα, ἐὰν συνέβαινε, δὲν ἤθελε μόνον στερήσει τὸ ἔθνος λαμπρῶν καλλιτεχνημάτων ἀνηκόντων εἰς τὸ παρελθόν του, *τὴν ἱστορίαν του*, ἀλλ' ἤθελε συνάμα προκαλέσει καὶ τὴν δικαίαν κατάκρισιν τοῦ πολιτισμένου κόσμου κατὰ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος ἐπὶ ἀμουσίᾳ καὶ ἀκηδείᾳ.

Διὰ ταῦτα ἐπειδὴ δυστυχῶς ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία στερεῖται ἐντελῶς τῶν μέσων, ὅπως ἔλθῃ ἐπίκουρος εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, κατὰ καθῆκον ἀποτείνομαι πρὸς ὑμᾶς, ὅπως προκαλέσω τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρέμβασιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Πράττω τοῦτο ἁπλῶς κατὰ καθῆκον, ὡς προϊστάμενος τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, διότι ἄλλως γνωρίζω ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπασχολεῖ ἤδη τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν.

Δεχθῆτε, κ.τ.λ.

Ὁ Ἀντιπρόεδρος

Γ. Τριαδος Κοζακης

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ἀριθ. 176 — Ἐν Ἀθήναις τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1893.

Κύριε Ἀντιπρόεδρε,

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 9 Αὐγούστου 1893 ὑμετέρου ἐγγράφου λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσωμεν ὑμῖν, ὅτι τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας μετὰ λύπης ἔμαθεν, ὅτι ἕνεκα ἐλλείψεως χρημάτων διεκόπησαν αἱ δαπάνη τῆς Κυβερνήσεως γενόμεναι ἐπισκευαὶ τῶν βυζαντινῶν ψηφοθετημάτων τῆς ἐν Δαφνίῳ ἐκκλησίας.

Πρὶν ὅμως προβῇ τὸ συμβούλιον τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας εἰς ἀπόφασίν τινα περὶ τοῦ πρακτέου, ἐθεώρησεν ἀπαραίτητον νὰ μάθῃ πρῶτον ἀκριβῶς πόσων χρημάτων δαπάνη εἰς μισθοὺς καὶ ἀποζημιώσεις τεχνιτῶν, ἀγορὰν ὑλικῶν καὶ κατασκευὴν ἰκριωμάτων καὶ εἰς ἄλλα ἐνδεχόμενα ἔξοδα, ἤθελεν ἀρκέσῃ πρὸς τελείαν ἀποπεράτωσιν τῶν ἔργων τῆς ἐπισκευῆς.

Περὶ τούτου λοιπὸν παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως εὐαρεστηθέντες παράσχητε ἡμῖν τὰς δεούσας πληροφορίας.

Διατελοῦμεν μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως.

Ὁ Πρόεδρος καὶ ἀ. ἀ.
Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Σ. ΦΙΝΤΙΚΛΗΣ

Ὁ Γραμματεὺς
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

Πρὸς τὸν Κύριον
Γεώργιον Τυπάλδον Κοζάκην
Ἀντιπρόεδρον
Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἀριθ. πρωτ. Ἐν Ἀθήναις 16 Σεπτεμβρίου 1893.

Πρὸς τὸν Κύριον Σ. Φιντικλῆ, Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Κύριε Ἀντιπρόεδρε,

Ἐπληροφορήθην, ὅτι τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἤθελε νὰ μάθῃ διὰ πόσης δαπάνης ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ ἡ συμπλήρωσις τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου, ὅπως ἀναλάβῃ αὕτη τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου.

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ ἐκ τοῦ προχείρου ἀκριβὴς προϋπολογισμὸς τῆς δαπάνης ταύτης. Δυνάμεθα ὅμως ἐξ ἀναλογίας νὰ εὕρωμεν αὐτὴν κατὰ προσέγγισιν.

Ἐὰν ἡ ἐργασία αὕτη ἀνατεθῇ εἰς ἔμπειρον μουσειωτὴν ὡς τὸν κ. Νόβο, ἔχοντα τὴν ἀρωγὴν ἐγχωρίου βοηθοῦ καὶ ἑνὸς ὑπηρέτου, ἡ ἐργασία δραστηρίως καὶ ἐπιμελῶς ἅμα ἐπιδιοκωμένη ἤθελεν ἀπαιτήσει χρονικὸν διάστημα εἴκοσι περίπου μηνῶν. Εὔκολον ἑπομένως νὰ προϋπολογισθῇ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δεδομένου τούτου. Ἡ αὐτὴ καὶ μεγαλητέρα ἴσως δαπάνη θὰ ἀπητεῖτο εἰς ὀλιγώτερον χρονικὸν διάστημα, ἐὰν εἰς τὸν ἀρχιμουσειωτὴν προσετίθετο βοηθὸς καλλιτέχνης ἐξ Ἰταλίας καλούμενος. Ὑπολογίζω τὴν δαπάνην εἰς περίπου 650 χρυσὰ φράγκα κατὰ μῆνα (ἄνευ βοηθοῦ ἐξ Ἰταλίας).

Ἡ συμπληρωσις λοιπὸν τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου ἤθελεν ἀπαιτήσει δαπάνην ὑπερβαίνουσαν τὰ μέσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἀρκεῖ ἡ παρέμβασις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας εἰς

τὴν ἐθνικὴν ταύτην ὑπόθεσιν διὰ δαπάνης μὴ ὑπερβαινούσης τὰς 4,000 δραχμάς. Διὰ τῆς δαπάνης ταύτης ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία δύναται νὰ προσφέρῃ ἔξοχον ἐκδούλευσιν εἰς τὸ ἔθνος καὶ εἰς τὴν τέχνην, σώζουσα τινὰ τῶν ἑτοιμορρόπων ἀριστοτεχνημάτων τοῦ Δαφνίου, καὶ δίδουσα καιρὸν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Βουλὴν ν' ἀποπερατώσωσι τὸ ἔργον.

Ἐπιτρέψατέ μοι, ἀξιότιμε κύριε Ἀντιπρόεδρε, νὰ ἐπαναλάβω ἐδῶ, ὅτι ἡ σημασία τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου ἐγνώσθη ἤδη εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον, καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ περίσωσις αὐτῶν εἶνε ζήτημα ἐθνικῆς φιλοτιμίας.

Δεχθῆτε, κτλ

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Γ. Τυπαλδος Κοζακης
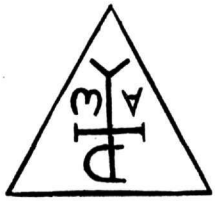
Σημ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκθέσεων καὶ ἐπιστολῶν γίνεται καταφανές, ὅτι ἡ φιλόκαλος καὶ ἀληθῶς πατριωτικὴ παρέμβασις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὑπερέβη κατὰ πολὺ τὰς εὐχὰς τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Ὅθεν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν μεγίστη θὰ ὀφείλεται πάντοτε χάρις διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν λειψάνων τῶν μωσαϊκῶν τοῦ Δαφνίου.